

Независим културен сектор в България – март 2020

Обобщение на анкета, проведена онлайн в периода 22-24.03.2020 г.

Гл.ас. Нели Стоева - Софийски университет

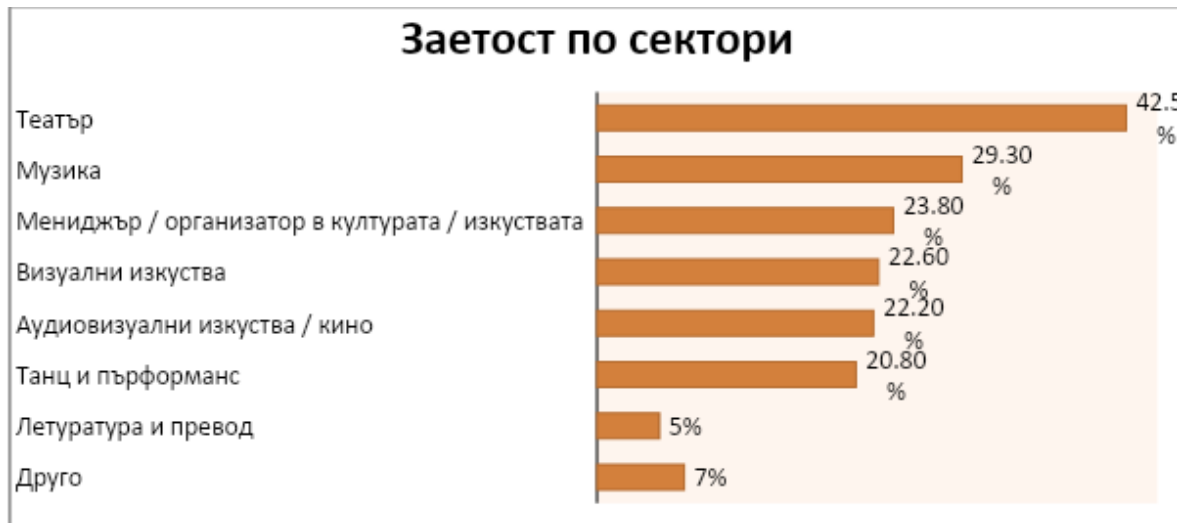
Въпросникът „Независим културен сектор в България – март 2020“ е инициран от група организации и лица, работещи активно в независимия сектор на изкуствата и културата в България.

Целта му е да набере данни за независимия сектор в страната, най-вече във връзка с преките и потенциалните им загуби от обявеното извънредно положение. Резултатите ще бъдат използвани като аргумент пред публичните институции за въвеждането на компенсаторни мерки, с цел неутрализиране на щетите в този сектор, и неговото съхраняване като цяло.

Анкетата е разпространявана онлайн в периода 22-24 март 2020 г. **Попълнена е от 496 души**, от които 68% са физически лица, а 32% са представляващи организации в сектора.

Резултатите:

Най-голям брой от участниците са от секторите театър и музика, а най-малко от литература и превод. Тези цифри са логични, предвид спецификата на различните изкуства, и особено на сценичните, които са най-пряко и дълбоко засегнати от кризата. Освен изброените в графиката области са се включили и представители на различни професии в областта на изкуството и културата – мода, образование по изкуства, грим, реставрация, фотография, дизайн, представители на съвременния социален цирк и множество други алтернативни практики. Както количеството, така и многообразието на включените участници правят резултатите достатъчно представителни за сектора на независимите изкуства в България.

Респондентите са предимно от София и големите областни градове в страната, но в анкетата са включени и достатъчно представители на средни и малки населени места:

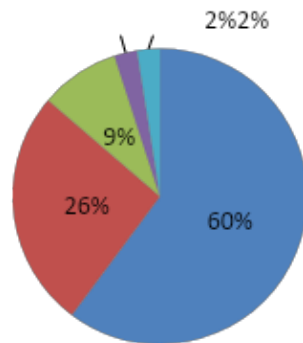

Анкетираните организации ангажират общо 920 души по трудов и граждански договор. Трябва да се уточни обаче, че това не са постоянно заети служители в организациите. Част от тях биват ангажирани във връзка с реализация на конкретни проекти, а след приключването им – освобождавани. Към момента значителна част от тях са освободени или заплашени от освобождаване. В организациите работят между 1 и 35 души, в най-честия случай до 10 души.

Средните годишни обороти на организациите са сравнително скромни, като повечето от тях са в рамките на 50 000 лв.

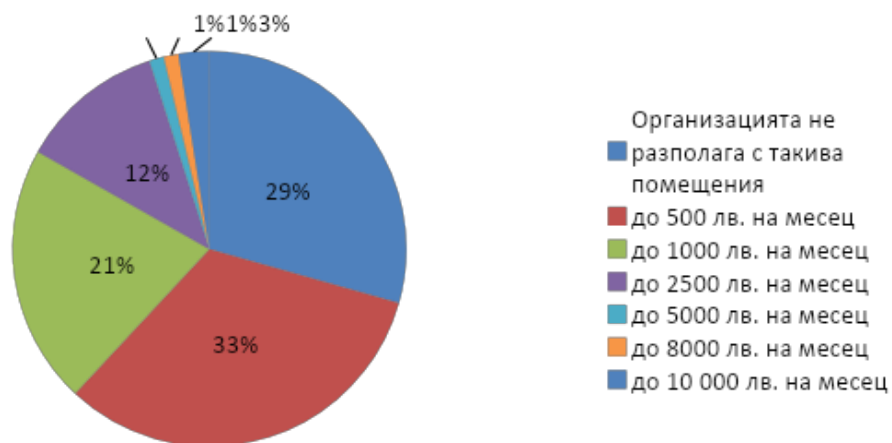
Какъв е средният годишен оборот на Вашата организация?

- до 50 000 лв годишно
- между 50 000 и 150 000 лв. годишно
- между 150 000 и 350 000 лв. годишно
- между 350 000 и 750 000 лв. годишно
- над 750 000 лв.

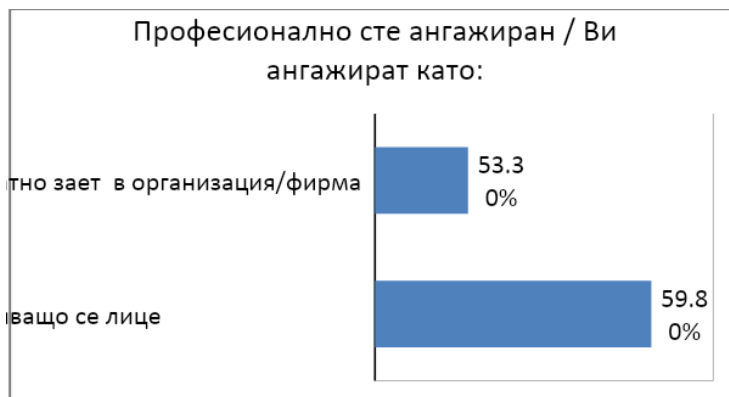

Около 1/3 от тях не разполагат със служебни помещения, офиси или сцени. Друга 1/3 заплащат наеми и режийни за такива помещения в размер до 500 лв месечно.

В случай, че разполагате с офис/ сцена/служебно наето помещение - какъв е размерът на месечния наем заедно с режийните разходи?

От анкетиранияте физически близо 60% са самоосигуряващи се, а 40% са щатно или нещатно заети в организации.

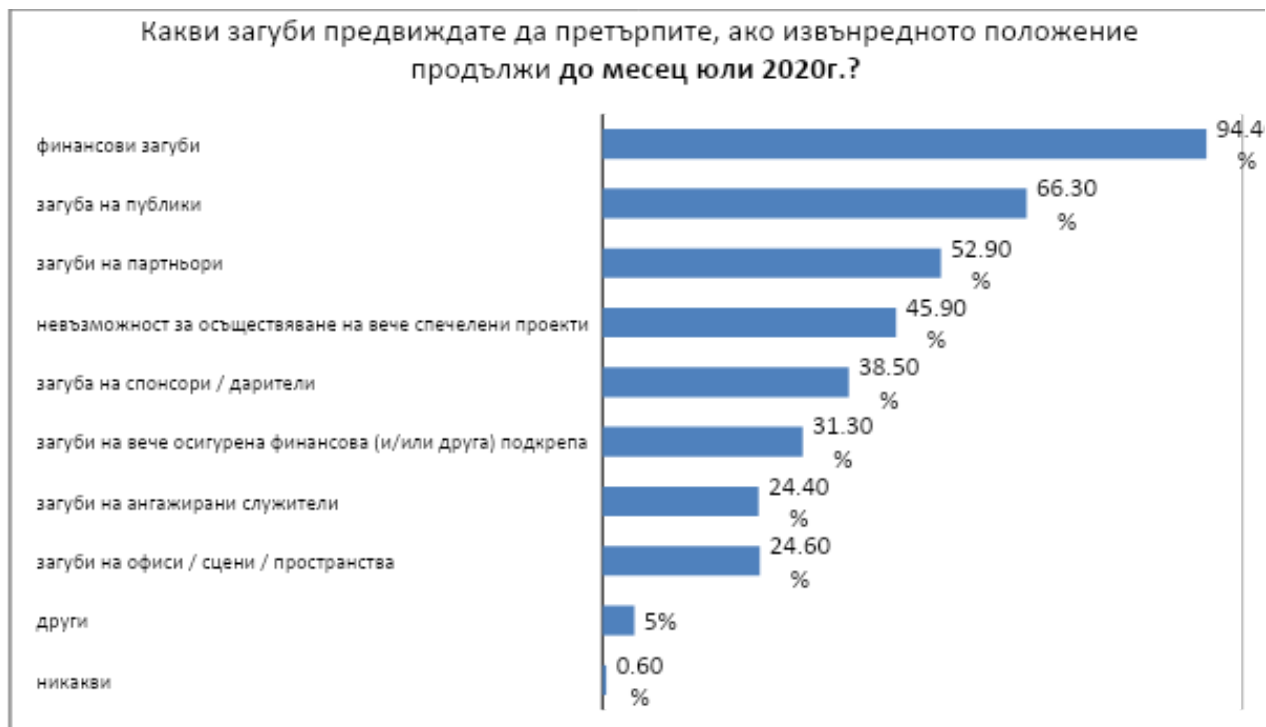
Голяма част от тях нямат постоянни доходи, или доходите им варират силно поради проектния начин на работа в сектора:

Всички тези данни говорят за изключителната крехкост и неустойчивост на сектора, както и неговата уязвимост в настоящата кризисна ситуация. 80% от организациите посочват, че към 08.03.2020 г. (датата, от която бяха забранени публичните културни изяви) са имали планирано събитие, по което вече са направили разходи. Тези разходи варират между 100 лв. и 20 000 лв. в различните случаи, като средната стойност на организация/събитие е 5 672 лв. **Общата стойност на всички преки загуби в сектора е 691 950 лв.**

Още по-значителни са обаче очакваните в бъдеще загуби, които включват не само финансов аспект, но и загуби на публики, партньорства, спонсори и дарители, невъзможност за реализация на вече спечелени проекти и др. Следващите две графики

показват очакваните загуби на организациите, в случай, че извънредното положение продължи до месец юли, или до края на годината:

При този вариант само очакваните финансови загуби от страна на физическите лица са в размер на 2 153 427 лв., а от страна на организациите 4 563 740 лв., или общо 6 717 167лв. за всички включени в анкетата представители на независимия сектор. Това означава средна стойност от 6 646 лв. за физическо лице и 29 635 лв. за организация.

При този вариант очакваните финансови загуби от страна на физическите лица са в размер на **4 987 382 лв.**, а от страна на организациите **11 880 616 лв.**, или **общо 16 867 998 лв.** за всички включени в анкетата представители на независимия сектор. Това означава средна стойност от 15 934 лв. за физическо лице и 78 680 лв. за организация.

Освен изброените очаквани загуби, в рамките на периода до юли 2020 г. участниците в анкетата посочват още и:

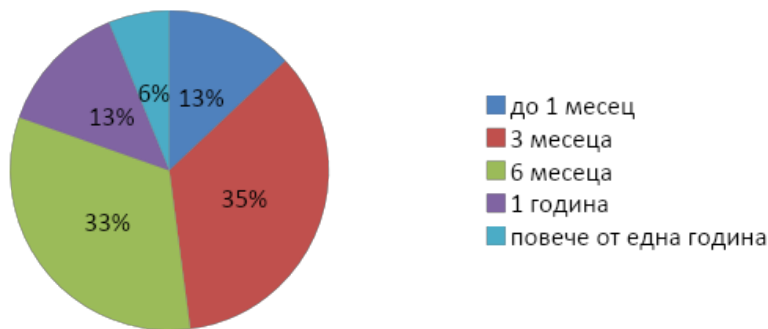
- загуба на ангажименти, концерти, представления
- загуба на ученици в различни школи и курсове по изкуства
- загуба на вече направени разходи, като самолетни билети
- загуби на средства от участия в международни фестивали
- загуби свързани с развитието, зависещи от възможността за екипна работа
- „загуба на възможност на планиране и организиране, **скъсени хоризонти и несигурност**, пропуснати ползи от създаване на нови партньорства, възможна е и загуба на сцени, ако някои от местата, на които имаме концерти, не успеят да се възстановят от удара”
- артистични резиденции, извън страната, които влизат като приход за организацията
- загуба на международни проекти и гостувания

Очакваните загуби, ако извънредното положение продължи до края на годината, са още по-драстични:

- възможността да оцелявам, като независим творец на музика и като музикант въобще
- загуба на творци, с които работим
- може би закриване на дейността на студиото ни
- пълен фалит, невъзможност да практикувам професията си
- невъзможност за плащане на осигуровки
- невъзможност за планиране на бъдещи събития и приходи от билети
- доход: 0
- загуба на културата на България

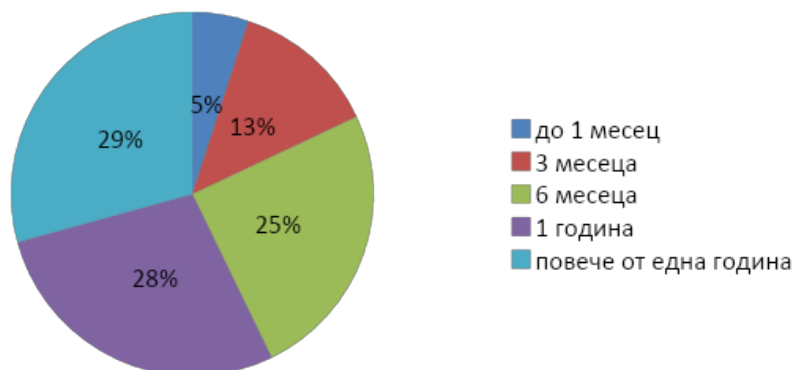
По отношение очакваните срокове за възстановяване, в случай, че кризата приключи до юли 2020 г., повечето организации смятат, че ще могат да възстановят дейността си в рамките на 3 до 6 месеца.

Какъв период смятате, че ще Ви бъде необходим, за да възстановите нормалното функциониране на организацията си, ако извънредното положение продължи до м.юли 2020 г.?

В случай, че извънредното положение продължи до края на годината обаче, сроковете значително се удължават, като в близо 1/3 от случаите надвишават една година:

Какъв период смятате, че ще Ви бъде необходим, за да възстановите нормалното функциониране на организацията си, ако извънредното положение продължи до края на 2020 г.?

Предвид така очертаната ситуация, над 95 % от анкетираните смятат, че са необходими спешни мерки от страна на публичните власти за компенсирането на щетите в сектора. Едва 0.6% смятат, че няма да претърпят загуби и само 1.20% посочват, че не са необходими извънредни мерки.

Като най-ефективна мярка се посочва учредяването на социален фонд, който да изплаща помощи за засегнатите лица, на база минимална работна заплата (78.2%). Почти същият процент (78%) получава и възможността за въвеждането на структурно финансиране на

организации в сектора, което да неутрализира негативните ефекти от преобладаващо проектния начин на работа.

Като допълнение към предложените мерки, участниците в анкетата посочват още и:

- финансова подкрепа от европейски структури
- държавна политика за подпомагане и облекчения на фриленсъри и заети в културата
- премахване на ДДС за една година в засегнатите сектори
- да се създаде легален статут на независимите артисти и държавата да поеме техните осигуровки дори и във време без извънредни положения
- при изчисляването на компенсациите да се вземат предвид договори и минала дейност, която показва годишен оборот на организацията
- организиране на синдикална или подобна структура, защитаваща правата на независимите артисти, включително и осигуряваща заетостта на същите
- стартиране на програми за подкрепа на проекти, които могат да се реализират в настоящите условия
- покриване на минимални здравни и трудови осигуровки, данъчна ваканция, намаляване на данъците
- диалог и съвместна колаборация между независимия и държавен културен сектор
- средства за наеми на наети помещения и режии
- безусловна финансова помощ в размер средната заплата в сектора за всеки от месеците на извънредното положение
- „Аз лично не бих очаквала индивидуална помощ. За мен е особено важно, обаче, независимите организации и сцени, които дават възможност на артисти като мен да играят, участват в уъркшопи, взаимодействат с други артисти и без които аз не бих могла да осъществявам ефективно работата си, да получат компенсаторна помощ, за да успеят да продължат да функционират.“

В заключение е необходимо да се подчертае, че резултатите от изследването недвусмислено показват **необходимостта от спешна, решителна и ефективна намеса на публичните власти за осигуряване на компенсаторни мерки с цел опазването на независимия сектор в изкуствата**. Този сектор, макар и не голям като обем, играе съществена роля в развитието на културата и изкуствата, въвеждането на иновативни и експериментални методи и практики, развитието на публики и международните контакти на българската култура.

Инициаторите и участниците в анкетата изразяват своята готовност за участие в диалог с публичните власти, в рамките на който да бъдат договорени конкретните и възможни мерки за съхраняване на сектора.

София, март 2020 г.